Nr. 48. Anulu XXIX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutórele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 4 Iuliu 22 Iuniu 1866.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Noi **Franciscu Iosif,** din grati'a lui Ddieu Imperatulu Austriei etc. etc.

Iubitiloru credintiosi! Candu in dilele din urma ale anului de curundu trecutu amu salutatu si intrebuintiatu colucrarea legislativa a boeriloru si representantiiloru iubitei Nostre Ungarie adunati in giurulu Nostru, o féceramu in sperantia, ca binefacerile pacei, cari le gustati atunci neturburati, voru fi duratorie pentru tóte popórele imperiului nostru.

Acésta sperantia spre adunc'a nóstra dorere, disparù.

E cunoscutu in antea boeriloru si representantiloru originea grelei situatiuni, carea in desvoltarea sa finale nia silitu, pentru sustienerea neviolabile a intregitatii teritoriali si a puseiunii de potere mare asecurate prin conventiunile internationali ale tiereloru Nóstre eredite de la antecesorii nostri, a ne intinde la mediuloculu estremu alu aperarii proprie si la respingerea cu arme a atacului acestui nedreptu.

Pondolu suferintieloru nóstre interne, cari in minutele decidatorie ni a inundatu parintesc'a anima, lu mari sentiementulu, ca calamitatea acést'a chiar atunci a trebuitu se ne ajunga, candu urmarindu suprem'a problema a chiamarii nóstre de domnitoriu ni amu proposu de punctu de plecare organisarea constitutionale a relatiuniloru interne ale imperiului nostru, si in legatura cu acést'a staverirea constanta a administratiuniloru publice si interne a autonomiei iubitei nóstre Ungarie, a carui (punctu de plecare) fundamentu e formatu din increderea resuscitata intre domnitoriu si poporele sale, si din impacarea ecitabile a intereseloru comuni.

Ne imple anim'a de bucuria, ca amu potutu fi martorii insufletitului resunetu, cu care primira credintiosele popore ale Ungariei realisarea intentiunei nóstre; martorii unei resolutiuni seriose, cu carea, boerii si representantii tierei, insusindune scopulu de domnitoriu au plecatu spre desiegarea acelei parti a problemei comuni, carea cade asupra loru.

Precum cu indestulire amu privitu si la activitatea, carea diet'a a voitu a o desvolta, pe langa toti nuorii redicati in giurulu orisonului imperiului, si calea susceputa, nu o au gresitu nice prin aceste, nice prin pregatirile de resboiu, care rechiama de nou sacrificiele natiunii.

Ei — dara e cu nepotintia a ne retrage de la recunoscerea durerosa, ca succesulu causei, care tuturor'a ni jace la anima, inainte de tóte eterna de la liniscea perfecta a spiritiloru — de la cea mai sublima binefacere a pacei, — éra de alta parte apararea imperiului atacatu chiar in esistinti'a sa ni rechiama cea mai mare grige de domnitoriu.

Singuru numai sil'a neaternatorie de la noi, carea avendu intentiunea a o evita pana la line'a estrema a onorei e, inaintea carei inchinandune suntemu siliti a amana consultarile salutarie incepute de boerii si representantii adunati.

Acést'a o facemu cu acea sperantia, ca prénaltulu despunatoriu despre sortea domnitoriloru si popóreloru, cacciandu causei drepte invingere, armeloru santite de elu triumfu finale, catu mai curundu Vomu poté érasi conchiama diet'a Ungariei, si indemnati de documintele alipirei fidele si pana acuma dovedite, facia cu tempestatile ce se potu ivi, pe langa propriane conducere Vomu poté esoperá sevarsirea definitiva a operei incepute de noi.

Candu asecuramu pe boierii si repr. tiérei precum si pre iubitele Nóstre popóre despre grati'a Nóstra, dechiaramu totuodata diet'a presinte prin Noi conchiamata de amanata.

Datu in capital'a si resedinti'a imperiale Vien'a in Austri'a 24. iuniu 1866

FRANCISCU IOSIFU m. p.

Georgiu Mailath m. p.

Ioane Barthos m. p.

Nevoi urbariale in Transilvani'a.

Aceia carii au urmaritu cu luare aminte nu numai discusiunile foiloru publice ci si desbaterile dietei transilvane din 1864 decurse asupra fataleloru procese urbariale din acésta tiéra, cum si asupra modului despagubirii boieriloru pentru fostii loru iobagi; aceia carii isi insemnara prea interesantele scandale culese in acésta materia de catra deputatiulu Herbert totu in an. 1864; aceia carii oredea pe atunci ca atata demascare a metodului despagubirii va fi deschisu si ochii tribunaleloru, si si ministeriului de finantia, — aflà acum ca parte mare din acelea discusiuni si desbateri au fostu nuci o-runcate in parete. Cu acésta nu voimu a sustiené, ca cele siese milióne despre care se dice ca sunt a se mai numera la cativa boieri si la institute nu s'aru fi liquidata cu mai multa grija si scrupolu decatu se intemplase acésta pana la 1861, pentruca dupace in Transilvani'a deocamdata nu mai avemu dieta si nu mai potemu interpela pe nici unu representante alu regimului, se prea intielege ca nici nu mai suntemu in stare de a petrunde la curatulu adeveru. Deci scopulu acestui scriptu alu nostru este numai a pune intrebarea, ca nu cumva se póte intempla, cá unele despagubiri se se platésca pentru a c e l e a s i mosii iobagesci de cate d o u a ori din doua parti, precum unii deputati voiá a sci acésta si in an. 1864. S'au ivitu adica o multime de casuri, intru care mai multi boieri utandu cu totulu ca au primitu dela statu despagubire pentru fostii loru iobagi, mai tardiu au pornitu procesu asupra a c e l o r a s i iobagi voindu a'i supune prin sentintiele tribunaleloru, ca aceiasi i n c a se le mai platésca odata mosille séu sub titula de dileri si curialisti, arendasi, séu de siculica haereditas. Amu vedutu apoi si unii ómeni de nimicu, carii intru acésta procedura nu voiescu a recunósce nici o insielatiune nici o asupire, nici unu scandalu; ba cunoscuramu tocma si ómeni din cleru, carii avura intru nimicu a lucra cu totuadinsulu, pentrucá tocma boieri de clasa celoru susu atinsi se fia alesi la diete.

Scie tiér'a intréga, ca despagubirile urbariale in Transilvani'a trecu preste sieptedieci milióne fiorini v. a. si ca acelu capitalu si interesele loru nici stranepotii nostrii nu voru fi in stare de a le plati. De aici incheiemu ca ardelenii cu tóte grijile balice de acum o cestiune fatala precum este acésta nici pe unu minutu nu trebue se o pérda din vedere, precum si ca, déca vorbimu despre ea, se nu ne progetamu a ne iuforma fórte bine, pentrucá se nu cademu si noi in acarnavalu pecatu alu columnisi, pe care 'lu comitu de atatea ori altii asupra nóstra. Deci in deductiunea nóstra de astadi nu vomu propti totu numai pe ecsemple, éra pentrucá nici acelea se nu póta fi restalmacite, desfigurate si botesate de ura nationala, — din cateva sute vomu alege mai totu de celea intemplate in comune m a g h i a r o - s e c u i e s c i si cu boieri maghiaro-secui. Eata ecsemplele.

In comun'a Gyalakuta eredii lui grafu Lázár Josef au luatu despagubire pentru 67 iobagi, apoi in an. 1860 ii trasera in judecata sustienendu ca acelea mosii iobagesci aru fi alodiatura (locu domnescu, locu boieresc), pretinsera socterea loru din mosii si despagubirea prin fostii 67 iobagi de tóte robotele (dilele de lucru cate 104 pe anu) cum si de alte servitiuri nefacute dela 1 Ian. 1850 pana la 1860. Vedi Nrii tribunalului de 1-a instantia: 2319, 2471, 2294, 2170, 2043, 2119, 2121, 2875, 2933, 2996, 2906, 1866, 3752, 3735, 3506, 3445, 3165, 3053, 3223, 3387, 3405, 3769, 3910, 3790, 3820, 3861, 3862, 3894, 3894, 3990, 4178, 4007, 4008, 4053, 4082, 4180, 4397, 4472 et 3 4444 etc. etc. ex anno 1860. Acestea procese inca totu mai curgu pe la instantiele mai nalte.

Acelasiu boieru au mai pornitu i n t o c m a de acelessi procese in contra altoru 76 fosti iobagi din Medgyesfalva 6 din Názsnáfalva. Totu procese de acceasi natura au mai incaminatu:

Grafin'a Rhédei Agnes in contra 31 fosti iobagi din Erdö-Szt.-György.

Eredii lui Br. Kemény Pál si vid. Zeyk Jánosné nasc. grat. Teleki Krisztina in contra 42 fosti iobagi din aceeasi comuna.

Br. Balintith Josef, Mariaffi Lajos et Albert in c. 75 f. iobagi din Maros Szt.-Anna.

Acestea familii boieresci numite mai in susu lussera pana in an. 1860 dela statu pentru aceiasi iobagi a conto desbagubirii urbariale v. s. fl. 59.410 cr. 75¼. Catu au mai luatu dela 1860 incóce preste aceea suma, nu amu potutu afla cu securitate, aceea ine nu este greu a descoperi, numai se'si ea cineva osteneli'a de a cerceta pe la respectivele organe ale ministeriului finantiloru. Unele din acestea procese (anume si ale lui Mariaffi si Balintith) s'au pertractatu la tribunalulu urbarialu din M.-Vásárhely abié in lun'a Febr. 1865.

In comun'a Kebele-Szt. Iván a trasu dn'a Szabó Jánosné in procesu pe 9 f. iobagi in acelasiu modu acestu procesu decurge inca si in an. 1865, éra de s'au terminatu nu scimu.

Grafin'a Peiacsevics Marknó n. gr. Bethlen Hermina trase in procesu pe 32 f. iobagi din Nyárád séu Szereda Szt.-Anna. Despagubirea urbariala luata dela statu prin acea cocóna pentru aceiasi iobagi se póte vedé din tabelele de verificatiune de dato 6 Nov. 1856 subscrise: Bárdo si presid., Árosi adjunctu, Török ajutoriu, si din respectivele actiuni judecatoresci. Vedi si cunoscut'a carte a lui Dv. Grimm, fostu consiliariu guvern. in Sibiiu si referinte in trebile urbariale.

Precatu scimu, cele mai multe din acestea procese s'au pertractatu in consunetu cu §§ii 18 si 28 din presn. patenta urbariala dela 1854, adica cá siculica haereditas, éra anume 63 din Gyalakuta s'au hotaritu in Augustu 1861 prin tribunalulu urb. dela M.-Vásárhely in favórea boieriului, s'au apelatu inse spre revisiune mai in susu. Ce s'au mai alesu din acelea procese, érasi n'amu aflatu cu securitate; atata inse scimu ca la in. curte de casatione pentru mar. Principatu alu Transilvaniei in Vien'a o chiliora mica este plina numai de procese urbariale pornite asupra iobagiloru sub titula de s i c u l i c a h a e r e d i t a s. Numai Ddieu scie candu se voru mai termina d e f i n i t i v u acelea procese, cum si altele mai multe care se afla la tribunalulu urbarialu din M.-Vásárhely pornite nu numai inainte de espirarea terminului ce se numesce fatalu, adica a terminului din urma pusu de imperatulu, dupa carele nici unu procesu nou urbarialu se nu se mai póta incepe, ci si dupa trecerea aceluiasi sub preteste felurite. O multime de alte procese urbariale fostii iobagi le au si perdutu atatu din causa ca satenii séu din saracia séu din grósa nescintia au dormitu preste terminulu de infaciosiare, catu si pe la mai multe comune si tienuturi din lips'a totala de advocati nu numai capaci si generosi, ci si curagiosi pentrucá se cutese a primi portarea acestoru feluri de procese nevoiesce, adusatóre de scarba ura si persecutiuni. De'si va fi deschisu regimulu ochii sei asupra acestoru impregiurari, érasi ca nu ne aflamu in stare de a

gaci; atata inse sustienemu acum cá ei mai nainte facia mai alesu cu gazetele meghiare din Clusiu, ca din tóte causele este s'lesc'u pe secui a fugi in Moldavo-Romani'a caus'a principala se póte vedé ri pipai in procesele urbariale.

(Va urmá.)

Stimate D. Redactoru!

In Nr. 24 alu „Gazetei" a. c. cetiramu si unu articulu cu datu Brasiovu 31 Mart. 1866, prin care se satisface on. D. senatoru si inspectoru locale J. Pánczél. Articulu acesta se silesce din tóte puterile, cá se faca mincinóse cele coprinse in articlulu din 2 Mart. 1866 ce tractau cu tóta sinceritatea si cu tóta franchetí'a modalitatea cea minunata, cu care purcese D. senatoru la alegerea judelui comunale, ne respectandu legea, si neconsiderandu doritu'a maioritatii locuitoriloru fasundu prin nesce apucaturi stangace, cá se se faca V. Rosculetiu jude comunalu, o persóna urita si incarcatu cu mai multe pecate.

Noi credemu, ca ne inplinimu datori'a nóstra cea mai santa, déca pasimu pre calea publicitatii in numele adeverului si aratamu opiniunii publice, tribunalului celui mai supremu, lucrurile dupa cum s'au templatu, éra nu restórse. Acum sciе tóta lumea, ca judele veteranu V. Rosculetiu n'ar fi ajunsu nici odinióra jude comunalu, de nu se punea D. senatoru J. Pánczél din resputeri si déca nu façea alegerea in secretu si déca nu intrebuintia midilóce partiale. Tendintiele si scopulu D. sen. se vede si din operarea si stratagema minuneta dela 1861, candu au restauratu comitetulu comunalu. Caci au pusu in comitetu de 40 de insi adica 20 de romani si 20 maghiari, de si romanii sunt in satu, in maioritate precumpanitóre, totusi nu s'au alesu companitu maioritatei precum s'au alesu la satele invecinate cu noi.

Romanii ad hoc protestara cu tóta energi'a in contra modalitatii acestia de restaurationе, prin care li s'au calcatu in pitióre drepturile loru, si au datu unu recursu la locurile mai inalte si au pretiosu, cá restaurationea se se faca dupa o mesura proportiunata si basata pe factori reali, ér' nu pe ficțiuni, si se se alega 27 de romani si numai 13 maghiari in comunitate. Recursulu nostru sta si pana astadi la inaltulu ministeriu, ori la cancelari'a aulica ardeléna, fara de a fi capatatu vreunu respunsu. Restaurationea s'a facutu si alci cá pretutindenea in pamentulu regescu (saseacu) si fara vr'a maioritatii locuitoriloru si ne carmuesce o minoritate in butulu formeloru neadeverate constitutionale.

Mai invederatu se cunósce partinirea si arbitriulu D. I. P., ca murindu R. Titei si prin asta facundusе unu locu vedovu in comuna, Dlui au venitu in Satulungu si au pusu 3 individi in candidatiune din autoritatea s'a propria fara de a mai intreba comunitatea sub cuventu, ca asta cade in competinti'a s'a, éra nu in competinti'a comunitatei.

Intre cei 3 individi candidati au pusu si pe R. in contra legii, fiinduca in comitetu se afla si Oprea R. unchiu lui V. P., care acumu erá patutu pentru abusurile cele multe ce le a facutu in decursulu anilor dela 1861—1863, candu a fostu jude, pentru care se urdira mai multe procese asupra lui, care dovedesce de ajunsu onestitatea si probitatea lui V. Rosculetiu.

Totusi D. senatoru purtandusе cu o politica oresicare isi ajunse scopulu de minune bine, alesa in presenti'a celoru 31 membri ai comunitatii o comisiune secreta de 6 membri ad. 3 romani si 3 maghiari, caror'a dandule parola de onóre le dise simplu: Domniloru! voiescu de a pune in comitetu pe R. numai de ai se sterge pót'a din trecutu implinindu totu de odata si voia DD. judi F. si B., de care sterna si eu, ér' mai de parte cá jude nu va pasi, si dv. aveti totu dreptulu a ve denumi 3 membri cinstiti, cá candidati de jude in terminu de dóue ósuri. In terminulu acesta s'au si alesu 3 membri adica Zachari'a Parvu, George P. Sasu si Bucuru S. Gaitanu.

Inse se vedi parol'a de onóre a D. senatoru, ca dupa ce s'au juratu V. Rosculetiu de m. alu comitetului membrii maghiari informati fiindu N. N. indata pasira si ei cu creatur'a loru R. cá candidatu la judetiu, si ignorara cu totulu pe cei 3 candidati romani, ce iau alesu comisiunea cea secreta. — Membrii romani remasera pe longa invoiala si otarirea, ce o facusе comisiunea de 6 membri cu Dlu senatoru cá presiedinte in frunte, si romanii protestara in contra lui R. si a contrariloru, inse D. senatoru au amanatu alegerea in urma otaririi incl. magistratu, sciindu fórte bine, ca dupa informarea s'a cá presiedinte alu alegerii isi va implini scopulu seu celu doritu de a face pe V. Rosculetiu jude.

Totu deodata dandule incl. magistratu cu instructiunea de a intreprinde alegerea fara a-manare, care s'au si intreprinsu la 25 Febr. a. c. la care declara D. senatoru, ca prin 31 voturi, calegundu voturile s'au gasitu in favórea lui R. 21 voturi, cu care l'au juratu jude.

Inse d u c ă r e, ca si asta nu adeveratu, fiinduca din partea membriloru romani n'au votatu, ci din contra ci alesera doi membri si in puternicindui iau tramisu in persóna la in. c. r. guvernu cu unu protestu, prin care au cerutu nimicirea alegerii judelui.

Numai doi inzi s'au ruptu de catra trupulu natiunale si au trecutu in taber'a strasina, Oprea R. unchiu lui V. R. si amiculu lui Irimia Poenaru dascalulu besericii celei nóua la hramu a-postolului Andreiu, carele au depusu si dormirei macii Domnului, carele au depusu si juramentu mincinosu in favórea lui Rosculetiu, pentru cá acesta se'si insusiésca 1145 fl. din fondulu recrutationi, dara apoi facundusе recunoscutu la in. c. r. guvernu, s'au nimicitu tóte cuisu la in. c. r. guvernu, s'au nimicitu tóte cuisu la in. c. r. guvernu, s'au nimicitu tóte cuis

in 1-a Iuliu ér' inaintara, candu se retrase Benedek.

In Germani'a trupele hanoverane fura strimtorate de prusiani la o capitulatiune, care inse o respinsera. Gen. prus. Falkenstein i luá in góna si in 28 longa Langensalza, Mersceleben se batura si invinsera pre prusiani loandule 2 tunuri. — Statele Waldeck si Lippe-Detmolt se alaturara la prusiani M. duce de Baden vré se resigneze de tronu. Federatiunea continua a arma.

Din campulu resbelului in Itali'a.

Despre batali'a dela Custozza ne referésa „W. Ztg.", cumca italianii s'au luptatu fórte bravu, ceea ce se vede din numerulu mortiloru si ranitiloru. Italieni se afla 4000 prinsi. Princ. austr. Weimar, sub care cadiura 2 cai, se facuse nevediutu. Colonelulu Boianoviciu ranitu cadiù in manile dusmanului, care lu lasá la Villafranca. Maioru Skrbenski si maioralu d. la regimentulu regele de Oland'a, candu ocupá o bateria, inse ér' o perdù din mani, cadiura.

Regimentele princ. de coróna Rudolf intre strigate de „éljen" asaltá inaltimea Monte Salvatore; elu perdù 8 oficiri 10 raniti si 6 disparuti, ér' feciori cadiura 590. Regim. Nr. 48 perdù 500 feciori. Brigad'a Welserheim perdù 6 oficiri morti, 31 raniti si 290 feciori. Tóta perderea e 57 oficiri superiori, 1569 feciori morti si raniti. Austriacii luara 21 tunuri — Er' italianii perdura mai multi generali si oficiri. —

— Dupa r e p o r t u l u tramisu la min. de resbelu a suferitu regimentu Baden Nr. 50 fórte tare. Morti se afla: colon. Schwaiger, maioriu Krippel, †locot. prim. Georgiu **Popu** si Carolu S u c i a (ambi romani dintre cei mai bravi intre cetitorii nostri! Fia-le fieren'a usióra!). Müller, Steinbock, Böck si Ferdinandu Vladu ranitu. Cu totulu perderea regimentului acestuia sunt 21 oficiri. Numerulu feciorilorn cadiuti inca nu se scie. Acesta este regimentulu fostu odinióra alu II-lea regimentu romanu de granitia, care la 1851 se prefacù in regimentu de linia princ. Turn-Taxis. Pámulu batalionu alu acestui regimentu are aternata de flamura o medalia cu portretulu Mai. Sale imperatului Francisc. Iosifu I. si cu inscrierea „Pentru statornic'a curare in jurat'a credintia. Anulu 1848." Regimentulu Nr. 63 alu regelui de Oland'a inca este cu cerculu intregiriì la Bistritia. —

O epistola in „Triester Ztg." descrie a t a c u l u d e l a **Custozza** asia:

De ambe partile decurse lupt'a cu eroitate rara si cu inversiunare ne mai audita. Artileri'a dusiimana nu tientea pré bine, dar' infanteri'a se luptá cu admirabila fortia. Artileri'a nóstra sia implinitu misiunea, infanteri'a inse a fostu demna de admiratu. Fara a petrece multu timpu cu descarcarea pusceloru, se aruncá indata in lupta cu baionet'a. Cea mai mare parte a regimenteloru, ce fusese in decursulu dilei in focu, — 'si aduse indereptu mai multu de diumetate din montiunea s'a; se afla unu numeru insemnatu de paturi de pusci, rupte de copetele italianiloru, si multe baionete incovoiate de impunseturile cele dese. Trupele alergá cu o furia mare in focu, si unde se concentra cu cele inamice, se incepea unu macelu infioratoriu; chiaru si ranitii asternuti la pamentu se mai luptau unii cu altii. — De órece dara artileri'a inamica nu pre avea resultatu mare cu pusicaturile sale, se ramira pucini dintre si nostri prin glontie de tunu. Ostasii nostri sunt nimeriti cu deosebire de glontie de pusca si cea mai mare parte in partile inferióre ale corpului, pucini raniti la capu séu la peptu. — Ranitii italiani din contra sunt cea mai mare parte loviti de glontie de tunu, de baionete, de paturi de pusci, si taiaturi de sabie, si ranele se afla in preponderantia mare la capu. Lupt'a cea mai cruncena se pare a fi fostu la Valeggio, care fù asaltatu de nóueori de trupele nóstre si de cele inimice.

Tienutolu acesta a suferitu multa dauna prin focolu tunuriloru si prin acees, ca piemontesii in retragere aprinsera mai multe case, asia incatu regimule acestui locu semaná mai multu unoru ruine. —

Reportarile oficiósa din partea italianiloru despre acésta lupta inca trebue se ne interesese, écca una:

Austriacii erau la numeru 60.000. Ei aplecara o potere infricosiata de artileria si tóte regimentele loru de cavaleria. Italianii numai atunci si-parasira pusetiunile loru, candu capatara ausrriacii o intarire puternica. Catra séra ambele armate se retrasera din pusetiunile loru respective, si si luara cu sene ranitii. Princ. Humbert, care fù atacatu dincolo de Villafranca de 2 regimente de ulani demandá la unu batalionu de infanteria, cá se faca carea si asiedieduse in mediulocu, respinsera atacului ulaniloru. Princ. Amadeus fù ranitu la peptu, in tempu ce comandá brigad'a s'a. Divisiunea Pinelli prinse unu batalionu intregu de venatori austriaci. Divisiunea Govone, care luase cu asaltu pusetiunile dela C u s t o z z a si o parte a celoru dela Monte-Torre, sustienù pana sér'a mai multe atacuri din partea inimicului preponderantu.

Divisiunea Cugia ocupá o parte din Monte-Torre si Monte Croce si acolo se sustienù pana sér'a. Divisiunea Sirtori ocupá Santa Lucia si se sustienù asemene pana sér'a.

Reserv'a corpului 1-a de armata, care erá asiadiata pe colnicele in partea stenga de Valeggio, infruntá puterea cea mai mare, dinaintea careia divisiunea Cerale a fostu silita a se retrage. Divisiunea Bixio si cavaleri'a de linii aparara retragerea, care se facù in ordine buna.

Cavaleri'a italiana a avútu mai multe engagemente cu cavaleri'a austriaca, care a suferitu perderi mari. Alu 3-lea corpu de armata a prinsu la o mie de inși.

Perderile italiane sunt insemnate; dara se crede, ca ale austriacilor sunt si mai mari. — Generaliulu Villarey fù omoritu. Generalii Durando, Cerale si Cozzani fura raniti, in momentele ce atacara pe inimicu, fiindu in fruntea corpului loru. Coregiulu ostasiloru e fórte infocatu. Ei bucurosi ar da érasi peptu cu inimiculu. —

Despre situatiune.

Diarnaliulu „des Débats" din Parisu publica urmatórea scrisóre adresata din Turinu 21 Iuniu:

„Ostilitatile se vor' incepe poimane intre Itali'a si Austri'a. Se resumemu situatiunea.

Austri'a intra in lupta cu o armat'a de 200.000 ómeni si o flot'a in parte loricata, inferecata armat'a cu 850 tunuri.

Ea se tiene in defensiva, inderetrelu apei Mincio si Padu in prim'a linea; dincolo, ea se intaresce cu valuri intr'unu spatiu de 256 cilometre patrate, in care fiacare pasu presenta unu obstaclu infricosiatu; dupa aceea dóua campuri intarite cu valuri (siantiuri) siése locuri fortificate de prim'a ordine, si siese séu siepte de a dóua ordine; riuri dia cari Adige, Brenda, Piave, Tagliamento, una retiea de canaluri, molasecine, campuri de uredin . . . si frigurile si disenteri'a séu inim'a rea tronandu preste tóte.

Cholera este in comparatiune o binefacere: te omóra séu o omori. Frigurile acestoru miascine te rodu in tóta viéti'a.

Austri'a, bine ca acasa, dar' totu se lupta pre unu teritoriu inemicu; ea n'are prin urmare a crutia nemica, si póte in urmare se desvólte tóte mediulócele, tóta energi'a resbelului. In fapta, ea taia pomii si derima casele la tiéra, inunda campurile, tala drumurile, schimba cursulu riuriloru, (calcá in pitióre ostatile si popórele); nemica nu o genésa, nemica nu o retiene.

Patru drumuri mari punu pe Austri'a in comunicatiune cu Germani'a, dintre cari doua drumuri de feru.

Austri'a astépta, nu patieus quia aeternus, ci patienta pentruca este violéna; ea a prevediutu tóte si tempulu a fostu totudeauna provedintia acestui poteri.

Din partea s'a, Itali'a incepe resbelulu cu o armata de 250.000 soldati in line'a antaia, si 30.000 voluntari; 300.000 ómeni, in a dóua linea; pre urma o flota armata cu 1350 tunuri, avendu 20 mai terecate.

Line'a defensiva a Italiei nu este asia concentrata, asia formidabila cá patrunghiulariulu cu apendicele de la Rovigo, Vicenza, Padua, Malghera, Venetia, Palma-Nuova, Udine scl.; inse cerculu celu formésa locurile Pavia, Pizzighetone, Piacenza, Cremona, Bologna, Ancona avendu la spate lantiulu Apeniniloru, nu este de despretiuitu.

Itali'a ica initiativa ostilitatiloru. Ea ataca mai totu intr'acelasiu tempu la Alpi, la cósta marei adriatice, la Mincio, la Po, si din nerocire, fara a rasipi armat'a, fara asi prea estinde linea operationiloru. Trupele, cari ataca Veneti'a pre la Padu si Mincio nu sunt dóua armate, ci doua aripi ale unei si acelesasi armate, a carora tienta este determinata: a se intalni póte pre inaitimile Veronei.

Luarea anterióra a Venetiei ar' fi mai multu unu efectu moralu decatu o fapta resbelica. Veneti'a nu se póte luá intr'adevaru, decatu pre la Veron'a séu pre la Vien'a.

Itali'a duce resbelu pre unu teritoriu amicu, cu tóte ca este ocupatu de catra straiau. Es treboie prin urmare se'si impuna sila, respecturi, cari margineseu actiunea s'a si slabescu energi'a armeloru sale. Se póte óre arde Veron'a si Veneti'a? Asemenea fapte nu sunt noua in istoria, inse aceste sunt mediulóce ruseci.

Eu eram inderetrelu regelui Victoru Emanuelu pe muntele San-Angelo, candu a ordonatu de a se incepe bombardarea Capuei si l'am audito dicundu, „ca fiacare bomba lu loves la anima."

Aceste considerationi vor' prelungi resbelulu cu vreo-cateva septemani.

Acestu resbelu totusi nu póte fi lungu din causa naturei pamentului.

Resboiulu care se póte intreprinde pre unu pamentu asia ciocartitu si intrerupt, ne lasandu nici o posibilitate desvoltarei de batalióne multe, de masse mari, de cavaleria, devine necessariu o batasia de artileria si de baionete, dóua arme, pre cari italienii le intrebuintésa cu o istetime necontestabila. Aceste sorti de batai sunt scurte, omoritóre si decisive. Prin urmare resboiulu in Itali'a póte se fia terminatu in trei septemani, lasandu Mantua, Legnano, Peschiera se astepte, in mediuloculu unei tieri cu totulu italiane.

Dupa aceste, aci, cá si in altu locu, fortun'a intra in scena si ea va joca rol'a prin cipala.

Eu plecu in séra acésta la Cremona.

Petrucceli de la Gattina.

Aceste le scrie unu italianu (fostu deputatu) cu pasiune italiana dusimana Austrici. Audimu inse ca fortun'a nu a favoritu pre italiani in cea d'antaia lupta. Austriacii au invinsu la Custozza dovedindu, ca cu o armata cá a nóstra nu e asia lesne a se mesura planurile inimicului, dupa dictamentulu pasionei numai. Patrunghiulu va opune indelungate stavila sperantieloru colerice. —

Romani'a in laintru si in afara.

Astadi nimenea nu ne mai póte imputá, déca ne interesamu de sórtea fratiloru nostri dela Dunare, fia cá esceptiune se faca cei dela buresurile dinarcloru maghiare, la cari simpati'a nst. insemnésa tradare. Din norocire inse tóte invinurile de conspiratiune scl. ce ni se facu din partea reu voitoriloru straini cu scopuri tendentióse se nemicesecu insintes portarei bune si intielepte a romaniloru austriaci, cari chiaru cá locuitori in Austri'a, cá vecini, cari vinu in atingere cu vecini, prin comerciu cu deosebire, nu potu nutri alta dorintia in sinulu loru, decatu numai aceea ce o nutresce intrég'a Europ'a pentru aceste tieri nevinovate, pentru a loru situatiune, care formésa marulu de cérta intre poterile mari europene. Nu a nóstra numai, dar' universal'a dorintia, este: inaintarea si intarirea principateloru iulaintrulu loru pre base solide si statatóre, institutiuni frumóse si folositóre cu unu ouventu infiorirea tierei la acelu gradu, cá in adeveru se se póta numi bulevardu europénu. De ce dar' piedecile cele nenumerate ce se o punu desvoltarei de bunu augurin, a acestoru tieri dunarene? Diplomatia voiesce insintarea loru, dar' totnodata prin reserve impedeca mersulu romaniloru!? Nu este asta unu lucru comicu?! Cu tóte acestea vedemu cu multiumire, ca vointi'a poporului vine din ce in ce a se respectá mai tare si cumca cabinetului din St. James iar' fi succesu a castigá si pre Austri'a pentru recunóscerea principelui Carolu pre lunga sustienerea legaturei cu Pórta-Otomana.

Aici mai diosu publicamu o scrisóre a ministrului de afacerile esterne din Londinu Gladstone catra principele Ioan Ghica ministru presiedinte si de este.ne in Romani'a, care au esitu in diurnale angle si france. Acésta epistola, ni se pare, ca nu s'a publicatu in diurnalele romane; este de mare interesu inse, cá tocma a-

cum candu se redica totu feliulu de sciri si presupuneri maliti6se, ca se servésca cetitoriloru de comentariu la portarea ce o observa romanii, si nu me gresiescu, déca afirmu, ca simpatiele si dorintiele ce le nutresce nobilele ministru Britaniei pentru Romani'a, sunt cele mai frumóse si laudabile. Elu recomenda romaniloru respectarea suzeranitatei ou Pórta din mai multe motive, deocamdata fórte plausibile; — ei bine, guvernulu tierei nu a intardiatu de a dechiará, ca elu voiesce se sustiena legatur'a cu Turci'a. Ministrulu anglesu este convinsu, ca progresulu adeveratu, progresulu lumei civilisate, trebuie se fia in totudeaun'a unu progresu pacificu, dar' elu adauge „déca este posibilu." Guvernulu tierei, credu, ca acésta nu o necunósce, elu s'a dechiaratu catra tóte poterile, c a n e c i o d a t a n u i v a t r a s n i p r i n c a p u a t a c á p r e c i n e v a v r e o d a t a, d a r' t o t u d e a u n' a c u t a r i a v a r e s p i n g e p r e c a l c a t o r i u l u i t i e r e i r o m a n e. Dè Ddieu, cá scirile cele mai noue se fia adeverate, ca adica Turci'a a refusatu de a intrá in Principate, cá se fia posibilu pentru romani, u n u p r o g r e s u p a c i f i c u. Ecca epistolel'a susu amintita:

Ministrulu Gladstone catra ministrulu Ioan Ghica:

11, Carlton house-terrace, London 17 Maiu.

„Domnule!

„Cu celu mai profundu interesu am primitu epistol'a, pre care Escelentia Vóstra 'mia facutu onóre a 'mi-o adresá, despre starea presenta si venitoriulu Principateloru dunarene.

„Sinceritatea acestei scrisori este de natura a atrage in totudeauna celu mai binevoitoriu alu meu interesu si astadi dorintiele mele sunt totu asia de vii, cá in diu'a cea d'antaia in care am inceputu a dá o atentione speciala afaceriloru dvóstre, pentru totu ce póte contribui la buna starea si la poterea acestoru provincii atatu de interesante pentru Europ'a prin istori'a loru in trecutu, prin sperantiele ce ne da starea (conditiunea) loru actuala si importantia ce le o da situatiunea loru geografica.

„Sarcin'a ocupatiuniloru mele oficiale si consideratiunea starei presente a afaceriloru continentale, — atatu de amenintiatóre pentru linistea generala, m'ar consultá póte a me margini la aceste asecurari, cari sperezu, ca nu sunt de locu equivóce; voiu adauge inse totusi catova cuvinte, pre cari Escelentia Vóstra, cu bunatatea si indulgintia sa, va sci, sum securu, a le interpretá favorabilu.

„Convingerea si esperinti'a mea me face se doresecu din di in di totu mai tare, cá progresulu la care cu atat'a ardore se aplica astadi lumea civilisata se fia totudeaun'a, déca este posibilu, unu progresu pacificu.

„In neci unu casu, credu, acésta dorintia nu ar fi mai naturala si mai cuviinabila, decatu in casu'a Principateloru dunarene. Relatiunile loru cu Pórt'a-Otomana, fixate prin legea publica a Europei, nu punu, sum tare convinsu despre acésta, neci o pedeca prosperitatei loru materiale neci desvoltarei libere a libertatei politice in tóte punctele, cari constitue guvernulu unei tieri prin ea insasi. De alta parte, acésta unione le crutia cea mai mare parte din sarcinele (greutatile) unui guvernu absolutu independentiu, din acele mai cu sém'a, cari diacu asia de apasatorie si amenintiatorie pre capulu statieloru celoru tenere, si pre cari statele, cum vedeti, le incongiura forte cu greu. Neci acésta sacrificatione nu trebuie pierduta din vedere, ca avendu provinciele acuma beneficiulu unei garantie europene, poterile, cari le-a datu s'au obligatu totodata, insusi prin acestu actu, facia cu aceste provincie si facia cu Sultanulu in calitate de suzeranu.

„Legi bune comerciale, aliantie inteligente, armonia durabila intre clasele tierei, o administratiune economica, si, multumita acestei economie, intrebuintiarea liberala a mediuloceloru ajutatóre la lucrari folositóre si productive, mai cu sém'a la imbunatatirea drumuriloru de communicatione, aceste sunt in parte fructele, pre cari unu amicu alu Principateloru trebue se doresca a-le vedé esindu din e n e r g i'a r e d e s t e p t a t a a n a t i u n e i r o m a n e, si mergundu pre acésta cale a progresului interioru, Principatele vor' afla cea mai buna garantia actuala, in contra pericoliului, pre care Escelentia Vóstra cu dreptu 'lu gasesce atatu de infricosatu, acel'a alu intrigeloru straine in afacerile dinlaintru ale dvóstre, si cea mai buna precum cea mai solida pregatire la fericitulu si stralucitulu ventoriu, precare providintia, sum incredintiatu, 'lu pastresa tierei dvóstre. Am sperantia, ca cererile poporului romanu vor' fi indreptate in sensulu acesta.

„Rogu pre Escelentia Vóstra de-a primi acésta scrisóre, cá respunsu nu numai la acesa, care am avutu onóre a o primi dela dvóstra, ci si la adres'a municipalitatei din Bucuresci si la dovedile multoru persone distinse, cari s'au alaturatu la acea adresa, pentru care eu nu sciu cum se'mi esprimu mai bine multumit'a in termini de acesta impregiurare.

„Am onóre, Domnule, de a fi alu dvóstre pré ascultatoriu si umilitu servitoriu.

W. E. Gladstone."

Petitiunea romaniloru din Moldov'a.

(Urmare.)

Considerand ca singura specula care mai remassese romaniloru Moldoveni, fiindu arenda mosieloru, jidanii o coprindu si pe acésta — in urm'a mesurei ministeriale prin care li se invoesce luarea in arenda a mosieloru statului, in catu ei au strebatutu acum pana in fundulu muntiloru si au acaparatu specula cherestelei de la care abia mai deunadie, cu anevointia, s'a indepartatu pe Turci;

Considerandu ca starea comuneloru rurali merge din reu in mai reu, cu proportiune inferatóre, caci romanulu satenu este datu préda neomenósei esploatari jidovesci; éra in anulu acesta mai cu deosebire sunt diecimi de mii de sateni robiti cate pe doui si trei ani, pe la carciumarii jidani oare ei vendu in piece celui ce da mai multu, dupa cum se obicinuia odata cu negrii de pe termii Africei;

Considerandu ca corumperea si bestialisarea satenului in Moldova este unu factu dovedit; de o parte si din causa ca jidanii sunt initiatorii totoru viciuriloru celoru mai imorali si mai degradatorie, de alta parte, si din causa beuturiloru stricate, precum s'a disu mai susu — precum si din indatorirea sateniloru catre jidani, indatorire de care ei nu se potu plati niciodata caci ea are de base usura, sutiarea viciului betiei si alte misielii;

Considerandu ca proprietatea, acestu paladiumu alu romaniloru, care ne a conservatu nationalitatea prin mediuloculu necurmateloru invelturi politice prin cari amu trecutu — intru catu legea vechia au fostu respectata — este acum inecata in datorie usurare, in catu la diece mosii una de abia a remasu neatinsa, éra celelalte sunt perdute; caci cultura pamentului, in cele mai favorabili casuri, cu greu aduce unu profitu brutu de esploatare de 25% pe candu dobendiele usurarie se urca pana si la 50%.

Considerandu ca mai toti proprietarii Moldoveni sunt amenintiati de espropriare in masa dintr'o di intr'alta, si atunci patrimoniulu, pentru conservarea caruia parintii nostri si au varsatu sangele, s'aru instraina cu desoversire;

Considerandu ca atunci romanii Moldoveni aru remane o horda de vagabundi si de iloti fara drepturi in propria loru patria, caci jidanii substituinduse noa in bunurile stramosesci, dobandescu, prin ensusi acestu factu, drepturile nationali in locuiu Romaniloru: fiindu ca, orice nationalitate este basata pe posedarea pamentului, perdiendu proprietatea, nationalitatea se stinge.

Considerandu ca némulu jidovescu a fostu primitu fratiesce de catra moldoveni, carii n'au cercetatu in contra nici unu feliu de intoleranti religi6sa, éra jidanii ne tienendu séma de generósa purtare a Romaniloru au aretatu si arétă ua dujmania si unu despretiu pururea persistente;

Considerandu ca ei sunt in tiéra unu elementu docile strainiloru, pe cari i servescu in tóte ocasiunile si le sustinu tendentiele, in daun'a natiunei romane;

Considerandu ca este cu neputintia de a se sustine concurenti'a cu jidanii, caci ei sunt constituiti opresivi, intolerenti, usurari si jafuitori chiar din timpulu lei Moise, si ca reulu ce ne facu nu provine dela individi ci de la traditionalea constitutiune a ensusi neamului jidovescu, care se privesce pre sine poporu alesu de Ddieu, éra pe tóte celei alte popóre le considera ca usurpatóre a bunuriloru fagaduite loru de Iehobah — contra carora tóte uneltirile sunt permise si litice;

Considerandu ca ei se austragu sistematice de la tóte legile si de la tóte sarcinele, cautandu cu amagiri sa smulga catu voru puté mai multe avantage materiali, fara inse se voésca niciodata a le merita prin sacrificiu si dovedi vederate de buna voiuti'a:

Considerandu ca morala loru judaica este in opositione directa cu morala generale a popórleloru crestine, caci pe candu crestinismulu indémna pe ómenii la infratire, la uitarea otenesceloru, la recunoscinti'a — jidovismulu ordona adeptiloru sei ura neimpecata, isolare de celelalte némuri prigonire si despretiu, pentru totu ce nu este dintre Israelu, adica dintre cei alesi;

Considerandu ca acésta morala vrajmasa omenirii, se invétia si se propaga diliniou prin scolele si sinagogele jidaniloru si este pe pururea practicata in relatiunile ce au ei cu romanii;

Considerandu ca, intre elte invetiaminte rabinice, acésta morala coprinde principie oribili ca aceste:

„Candu vedemu perindu unu goym (spurcatu) nu este invoitu alu adjuta se scape de la mórte."

Hilchoth Acum (cap 10-I).

„A inapoi unu lucru perdutu de unu jidanu este bine; déra nu trebue se inapoiésca paganului luorulu ce elu a perdutu, ci acelu pastresi cá le giuitu alu teu: caci inapoindulu intaresci man'a spurcatului."

Hilchoth Bothzeach (cap. 3.)

„..... tóte aceste lucruri trebuescu facute numai pe catu timpu poporulu lui Israel este imprastiatu printre némuri, séu intru catu timpu mana paganiloru este puternica asupra lui Israel; déra candu mana lui Israel va redeveni tare asupra spurcatiloru este opritu de a suferi pe idolatri intre noi — macar candu ei locuiescu din intemplare si pe unu timpu numai, macar candu ei umbla din locu in locu, intrebe de comerciu, nu trebue se-i ingadoimu se siédia in tiéra unde sunt israeliti."

(Va urmá.)

Novissimu. Dubanec (Boemi'a) 30 Iuniu. Corpulu I. austr. si sacsonii se respiscra de catra prusieni, si nostri se retrasera la Königgrätz.

K ö n i g g r ä t z 1-a Iuliu. Eri desalegulu riului Albe intre Könighof si Skalitz se sustienú lupta de tunuri fara resultatu decidatoriu. Dupa o lupta incordata si nostri parasira Jicin dupa mari perderi. —

V i e n'a 2 Iuliu. „W. Ztg." esplica retragerea lui Benedek din privinciele strategice neaparate si anuntia, ca si 1. corpu de armata si sacsonii au sositu la armat'a capitala si se afla gata de lupta si ca armat'a e plina de entusiasmu. Prince Friedrich de Wü temberg merge in cortelulu generalu. Magistratulu din Prag'a dechiaratu in permanentie. — Corpulu de cetatieni s'a inarmatu si implinesou serviciele de vigilie. — Princ. Lichtenstein, ce fú ranitu in Boemi'a, muri.

ITALI'A. Peschiera 1-a Iuliu. Cavaleri'a usióra a facutu escursiune dela Goito pana catra Chiese alungandu si prindiendu mai multe posturi de vigilia dusmane. La laculu Garda, la Desenzano si Padenghe se bombardara dóue tube de tunuri si se imprasciara volaunturi tabariti acolo cu perderi insemnate. —

Siniulu dela Salo, unde se afla flotil'a italiana o bloca tu. Garibaldianii de la Tonale si dela Judecarie se respinsera de catra trupele c. r. unite cu venatorii din Tirolu Innsbruck. Capitanulu Ruziczka cadiú; c. Wickenburg lua intr.ég'a cómanda, 24 feciori raniti si perduti. Garibaldi operésa in muntii tirolesi. Bormio fu ocupatu austriacii. Italianii iau pusetiune la Oglio. —

ROMANI'A. Soldatii licentiati se chiama la arme pre lunga favori, pentru cuprinsulu loru.

Cursurile la bursa in 3. Iuliu 1866 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 42 cr. v.
Augsburg	—	—	131 „ — „

Cu primii Nri din semestrulu II se va alatura gratis si chart'a campului de resbelu, intocmita dupa pusetiunile strategice, numai ve rogamu se grabiti cu reinoirea prenumeratiunei, dela care va depinde si esirea mai dés a a Gazetei. —

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
JOANNE GÖTT.